

ארבע מפלגות על הים

כשהמצרים רדפו אחרי בני ישראל, היהודים היו עסוקים בלהתווכח - 'מה עושים עכשיו?' האם התאבדות המונית היתה אחת האפשרויות? ומדוע אלוקים לא צידד בתפילה עמוקה?

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת בשלח

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות, צרו קשר: info@jewishinsights.org

©

Published and Copyright 2023 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5783 - 2023

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

תוכן השיעור:

5.....א.ארבע כיתות על הים

בני ישראל עומדים אובדי עצות מול הים (מקור 1). ויכוח קשה מתפתח בקרב העם, "מה הדבר הנכון ביותר לעשות?" (מקור 2). כאשר מתבוננים בארבע השיטות (להלן) עולה תמיהה רבת: לכאורה הסברות ליפול לים ולחזור למצרים אינן מובנות כלל!

7.....ב. ההיגיון מאחורי כל דעה

ההיגיון שעמד מאחורי כל דעה: א. ניפול לים – חשבו שצריך למסור את הנפש בשביל לא לחזור לגלות. ב. נחזור למצרים – חשבו שכנראה עוד לא קיימו את "וניצלתם את מצרים" בשלימות, וצריך לחזור להשלים את העבודה. ג. נילחם בתכסיסי מלחמה – כי אין ברירה אחרת. ד. נתפלל בקול גדול, פיתרון מתבקש תמיד במצב קשה. לפתוח ספר תהילים ולהתפלל.

הקב"ה מורה לבני ישראל "ויסעו!" - לפעמים ישנם מצבים בהם האדם צריך לקפל את הטלית והתפילין, לצאת לרחוב ולקרוע את הים!

הים מסמל העלם וקריעת הים משמעותה לגלות את ההעלם. זו כוונת ה"ויסעו" – להמשיך להר סיני במטרה לקבל את התורה ולגלות רוחניות בעולם הגשמי. באם בדרך למתן תורה יש ים, אז פשוט צריך ליסוע בתוכו... ואז הוא כבר יבקע.

10.....ג. כיצד מצליחים? קופצים!

כאשר נמצאים על היבשה – נשארים באזור הנוחות, והולכים על קרקע יציבה - אי אפשר לקרוע את הים ולחבר בין הרוחני והגשמי. צריך לקפוץ לים במסירות נפש, להתנתק מאזור הנוחות, ורק אז מצליחים במטרה.

אנו רואים נקודה זו בנוגע למצוות התשובה. ישנם מצבים שעליהם כתוב אין מסייעין בידו לעשות תשובה (מקור 3) ומסביר אדמו"ר הזקן שגם במצב כזה, אפשר לדחוק ולהכנס - ולשוב בתשובה (מקור 4).

הרבי ממחיש זאת עם סיפורו של אלישע בן אבויה - 'אחר', שהגם שבת קול יצאה ואמרה – שובו בנים שובבים חוץ מ'אחר', בכל זאת היה מצופה ממנו שידחק ויכנס (מקור 5).

מהו המקור ההלכתי לכך? מובא בתלמוד, 'כל מה שאומר לך בעל הבית עשה – חוץ מצא'. מסביר השל"ה הקדוש, שאדם צריך לעשות כל מה שאומר לו השולחן ערוך – בעל הבית. אך באם השולחן ערוך אומר לו – 'צא', לזה הוא לא צריך לציית, אלא עליו להידחק ולהכנס (מקור 6).

מה הפירוש 'להדחק'? לנהוג במסירות נפש! אכן, מסירות נפש מותרת רק בג' עבירות. אך ישנם מקרים שבהם מצווה למסור את הנפש על כל מצוות התורה. כפי שאומר המדרש – על מה אתה יוצא ליהרג? על שמלתי את בני (מקור 7)

ישנם דברים שבלתי אפשריים להשגה בדרך הרגילה. לשם השגתם יש לקפוץ ולצאת מאזור הנוחות. וזה מה שקרה בים סוף. לאחר שמשה רבינו מסר להם את הציווי – 'ויסעו', השבטים התווכחו, מי הראשון שיכנס לים. לפתע קפץ נחשון אל תוך המים במסירות נפש, ורק אז נבקע הים בשביל כולם (מקור 9).

זוהי הוראה לעם ישראל במשך כל הדורות:

ישנה מטרה אחת כללית ועיקרית, והיא: לגלות את אורו של הקב"ה בעולם. מפעם לפעם ישנם משברים וטלטולים שמבלבלים את עם ישראל, וישנם ויכוחים מהו הדבר הנכון לעשות. יש ללמוד מהוראת הקב"ה למשה רבינו בים סוף – דבר אל בני ישראל ויסעו! צריך להיות ממוקדים במטרה, שהיא לגלות אלוקות בעולם. עלינו להתעלם מרעשי הרקע, ולהמשיך הלאה. אך לעיתים זה מצריך קפיצה לים – יציאה מאזור הנוחות, ומסירות נפש. ואז נבקע הים, ומשיגים את המטרה.

פתיחה

בני ישראל עומדים אובדי עצות מול הים. המצרים מאחוריהם והים לפניהם. הם מתחלקים לארבע קבוצות. האחת אומרת ניפול לים, השנייה סבורה לחזור למצרים, השלישית טוענת שיש להילחם והרביעית חושבת שצריך להתפלל. מה עושים?

השיעור לפרשת בשלח

על פי שיחת יו"ד שבט, ה'תש"מ
הנחה פרטית – בלתי מוגה

[לצפייה בוידאו מהשיחה בתכנית תורת חיים לחץ כאן](#)

א. ארבע כיתות על הים

מקור 1 ספר שמות, פרק י"ד, פסוקים ה'–ט"ו

עם ישראל תקוע בין הצבא המצרי ובין הים.

לתלמיד
עמ' 3

ויגד למלך מצרים כי ברח העם, ויהפך ללב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו, כי שלחנו את ישראל מעבדנו. ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו. ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשם על פלו. ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל, ובני ישראל יצאים ביד רמה. וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חננים על הים כל סוס רכב פרעה ופךשיו וחילו על פי החירת לפני בעל צפון.

ופרעה הקריב, וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם, וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'. ויאמרו אל משה: המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים. הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר, חדל ממנו ונעבדה את מצרים, כי טוב לנו עבד את מצרים ממתנו במדבר.

ויאמר משה אל העם: אל תיראו, התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, כי אשר ראיתם את מצרים היום, לא תספו לראתם עוד עד עולם. ה' ילחם לכם, ואתם תחרשון.

ויאמר ה' אל משה: מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו.

מקור 2 תלמוד ירושלמי, מסכת תענית, פרק ב' הלכה ה'

הוויכוח

לתלמיד
עמ' 3

ארבע פיתים נעשו אבותינו על הים. אחת אומרת - נפול לים, ואחת אומרת - נחזור למצרים, ואחת אומרת - נעשה עמהן מלחמה, ואחת אומרת - נצונח כנגדן.

זו שאמרה נפול לים, אמר להן משה - התיצבו וראו את ישועת ה' וגו'.

זו שאמרה נחזור למצרים, אמר להן משה - כי אשר ראיתם את מצרים היום וגו'.

זו שאמרה נעשה עמהן מלחמה, אמר להן משה - ה' ילחם לכם.

זו שאמרה נצונח כנגדן, אמר להן משה - ואתם תחרשון.

מהיכן למד זאת התלמוד?

זתלמיד עמ' 4
האריכות בתשובת משה רבינו מלמדת שהיו ארבע כיתות בישראל. לאלו שאמרו ניפול לים, ענה משה: "התייצבו וראו את ישועת ה'", לאלו שאמרו נחזור למצרים, הוא ענה: "כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפון לראותם עוד עד עולם", לאלו שאמרו נצא למלחמה, הוא ענה: "ה' ילחם לכם", ולכיתה הרביעית שאמרה "נצווח" הוא ענה: "ואתם תחרישון".

הרבי מלמד אותנו פרט מעניין. פעמים רבות אנו שואלים את עצמנו מאין היה לתלמוד את הידע בנוגע לכל מיני פרטים שהתרחשו אלפי שנים קודם. התשובה היא, שפעמים רבות הסיפורים התקבלו בקבלה ובמסורת מדור לדור; לעיתים למדו זאת חכמינו מלשון המקרא; ולעיתים היה זה חיבור של שני הדברים – שלסיפור מסוים היתה קבלה, אך החכמים מצאו לו גם רמז בלשון המקרא.

במקרה שלנו, אומר הרבי, לשון המקרא הארוכה שאוצרת בתוכה ארבע תשובות, מלמדת שבקרב העם שררו ארבע דעות אליהן משה הוצרך להתייחס.

כאשר מתבוננים בדברי ארבע הקבוצות עולה תמיהה רבת. לכאורה הסברות של שתי הקבוצות האחרונות מובנות בהחלט – להילחם עם המצרים או להתפלל נשמעות שתיהן כמעשה הנכון לעשות, (כפי שמצינו בדברי רש"י בנוגע ליעקב אבינו כאשר התכונן לפגישה עם אחיו, "התקין עצמו לשלושה דברים: לדורון, לתפילה ולמלחמה" (רש"י בראשית, לב, ט)).

לעומת זאת, הסברות של שתי הכיתות הראשונות אינן מובנות כלל. לקפוץ לים ולהתאבד? האם זו דרך יהודית להתמודד עם מצב מאתגר בחיים? ובנוגע לקבוצה שרצתה לחזור למצרים, האם לאחר עשרת המכות, והניסים והנפלאות והגאולה השמימית – זה מה שעם ישראל רוצה לעשות? לחזור להשתעבד תחת עול המצרים? מה הם חשבו לעצמם?

בהמשך השיחה מסביר הרבי את הצידוקים ההלכתיים והמוסריים של כל אחת מהדעות, ומדוע בכל זאת, הקב"ה דחה את כולן וציווה עליהם דבר אחר לגמרי.

ב. ההיגיון מאחורי כל דעה

א. ניפול לים - ייהרג ועל יעבור

תלמיד עמ' 5 הכיתה הראשונה שאמרה ליפול לים - חשבה שעל העם למסור את הנפש כדי שלא לחזור למצרים.

לאחר מתן תורה נצטוונו למסור את הנפש על מצוות מסוימות - "ייהרג ואל יעבור". הכיתה הראשונה חשבה שמצוות יציאת מצרים היא כזו שצריך למסור עליה את הנפש.

הרי משה רבינו הוציא אותם ממצרים, הם ראו את נפלאות ה', ונאמר להם שזוהי הגאולה מהגלות הקשה - "פקד פקדתי אתכם"... ולפתע מגיעים שש מאות רכב בחור מתוך כוונה להחזירם לעבדות מצרים נגד רצון ה'!

מסקנתם היתה, שההלכה היא שעליהם למסור את נפשם שלא לחזור למצרים. ומכיון שהדרך היחידה לפעול זאת היא על ידי נפילה אל הים, הם חשבו שבענין זה צריכה להתבטא אצלם מסירות הנפש - ייהרג ואל יעבור!

ב. נחזור למצרים - להשלים את הבירורים

תלמיד עמ' 5 הכיתה השנייה שאמרה נחזור למצרים - חשבה שהמצב מוכיח שמן הסתם הם עדיין לא סיימו את עבודת הבירורים במצרים.

בספרי מוסר וחסידות מובא, וכך גם מובן בפשטות, שכאשר שולחים מישהו למקום ולשליחות מסוימת, ובנקודת זמן מסוימת מצווים עליו לצאת את המקום - אך לאחר מכן מצווים עליו לפתע לחזור לאותו מקום, זוהי הוכחה ששליחותו במקום עדיין לא הושלמה.

ובנוגע לענייננו: בני ישראל נצטוו "וניצלתם את מצרים". וכפי שהגמרא מבארת במסכת ברכות, בני ישראל היו אמורים להשאיר "כמצולה שאין בה דגים, וכמצודה שאין בה דגן". העובדה שלאחר יציאתם ממצרים הם רואים לפתע שהמצרים נוסעים אחריהם עם שש מאות רכב, כשלכאורה אין להם לאיפה לברוח, זוהי ראייה שהמצווה בה נצטוו עוד לא הושלמה, ולכן עליהם לשוב למצרים לתקופה נוספת, ולברר את הבירורים הנוספים שעדיין לא הושלמו.

ג. נילחם - בתכסיסי מלחמה

לתלמיד
עמ' 6
הכיתה השלישית אמרה - נערוך מלחמה עם המצרים.

לכאורה, הרי אין סומכין על הנס! ובני ישראל הרי היו מעטים נגד רבים וחלשים נגד גיבורים - כי בצד המצרי היו שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים עם כל התוקף, אם כן לכאורה, כיצד בא בכלל בחשבון לערוך עמם מלחמה?

התשובה היא, שזהו מכיון שלא היתה להם שום ברירה אחרת. ליפול לים - זה נגד ציווי ה' "ונשמרתם מאד לנפשותיכם". לחזור למצרים - זה נגד ציווי משה רבינו שאמר להם לצאת ממצרים. לפיכך, המציאות עצמה מוכיחה שיש להילחם, להשתמש בתחבולות ותכסיסי מלחמה על מנת לנסות לנצח את המצרים.

ד. נתפלל בקול גדול

לתלמיד
עמ' 6
לכאורה הכיתה הרביעית הציעה את הפיתרון המתבקש ביותר - להתפלל לה'. ולא סתם להתפלל, אלא "נצווח" בקול גדול. וכאן מתעורר הפלא הכי גדול, מדוע משה לא הסכים לכך?

לכאורה, מדוע לא, הרי יהודים רוצים להתפלל! מה השיב להם משה? לא! ואתם תחרישון!

הוראת הקב"ה - תקרעו את הים!

אמר הקב"ה למשה רבינו - "מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו!" לפעמים ישנו מצב בו היהודי צריך לקפל את הטלית ותפילין שלו, לצאת לרחוב, ולקרוע את הים!

ים - הסתר

מה הפירוש בזה?

הגמרא אומרת, שכל מה שיש ביבשה יש בים. מהו ההבדל בין ים ליבשה? ביבשה רואים את הדברים כפי שהם, מה שאין כן בים - "כמים לים מכסים" - הדברים נמצאים בהעלם, ורואים רק את המים. זוהי דוגמה לזמן הגלות, ש"אותותינו לא ראינו" והכל נמצא בהעלם. זה לא שאין ניסים, יש ניסים - "לעושה נפלאות גדולות", אך "לבדו" - רק הוא יודע אודות הניסים, ובעל הנס עצמו אינו מכיר בניסו. מדוע הוא לא מכיר? מכיון שיש העלם והסתר, זה מכוסה, נראה לו שעולם כמנהגו נוהג וזוהי דרכו של עולם.

קריעת הים - גילוי

קריעת הים משמעותה לגלות את ההעלם, לגלות אלוקות גם בזמן הגלות. וזה מה שהקב"ה אמר "דבר אל בני ישראל ויסעו" - יהודי צריך לקפוץ לים ולקרוע אותו, לפעול גילוי בים. או אז רואים את תשועת ה', כפי שאכן ראו אז.

קריעת הים - גילוי הרוחניות בעולם הגשמי

עם ישראל יצא ממצרים במטרה מוצהרת להגיע להר סיני ולקבל את התורה. מתן תורה היה ההתגלות האולטימטיבית של הבורא בעולם הזה, בה הוא העניק לאנושות את עשרת הדברות, ולעם ישראל את הכוח לחבר בין הרוחניות לגשמיות, ולגלות בעולם הגשמי את כוחו של הקב"ה.

אולם בדרך להר סיני עולים קשיים ומשברים. באופן טבעי, עם ישראל מתבלבל ומתווכח מהי הדרך הנכונה להתייחס לאותו משבר. לאחר שכולם אומרים את דעתם, בא הקב"ה ואומר להם: אל תתבלבלו, הישארו ממוקדים. יש לכם מטרה ובה עליכם לדבוק. אם ישנם משברים וקשיים בדרך, התגובה הנכונה צריכה להיות דביקות חזקה ואיתנה יותר במטרה. ואם הים עומד בדרך, זה סימן צריך להמשיך לנוע קדימה, גם אם זה ידרוש לקרוע את הים.

והמטרה היא, כמוכח, להגיע להר סיני, לקבל את התורה, ולגלות את הרוחניות בעולם הגשמי. ולשם צריך להמשיך, גם באם צריכים לקפוץ לים.

אירוע מכונן

בהתוועדות שנערכה בשבת הבאה – בחמישה עשר בשבט, הסביר הרבי שמדובר כאן באירוע מכונן. רעיון שמלמד אותנו כיצד להתייחס למשברים שיתרחשו בעתיד. לכל אורך הדורות ובכל משך קיומו של עם ישראל, יהיו ויכוחים מהי הדרך הנכונה להגיב למצב מאתגר, ותמיד יהיו ארבע שיטות: א) ליפול לים, ב) לחזור למצרים, ג) להילחם, ד) להתפלל.

באירוע זה הקב"ה בא ואומר להם, ובעצם מעביר להם מסר יסודי בנוגע לכל האירועים העתידיים לבוא – "דבר אל בני ישראל ויסעו". צריך להיות ממוקד, להמשיך הלאה עם מימוש המטרה העיקרית לשמה באנו לעולם, שהיא, לגלות אלוקות בעולם.

ג. כיצד מצליחים? קופצים!

<< הרבי

להתנתק מאזור הנוחות

לתלמיד 7 עמ' עמ' **כיצד מצליחים לקרוע את הים? אי אפשר לעשות זאת כשנמצאים ביבשה, אלא צריך להיות "ויסעו", ובאופן שהיו כאלו שהתחילו לקפוץ לים. ורק בשעה שקופצים לים, אז מתרחש ה"ויסעו" - זוהי העזיבה האמיתית ממעמדו ומצבו הקודם, ואז רואים את "תשועת ה'" וה"ילחם לכם" עם כל הניסים, כפי שראו אז.**

כשנמצאים על יבשה במקום נוח ויציב, אי אפשר לקרוע את הים ולחבר בין הרוחני והגשמי. צריך למסור את הנפש, לקפוץ לים, להתנתק מאזור הנוחות, ורק אז מצליחים במטרה.

הקפיצה של בעל התשובה

בשביל להסביר את הנקודה של קפיצה, מביא הרבי בתור דוגמה את הנושא של חזרה בתשובה.

מקור 3 משנה מסכת יומא, פרק ח', משנה ט'

לתלמיד 7 עמ' עמ' **האומר: אֶחָטָא וְאָשׁוּב, אֶחָטָא וְאָשׁוּב - אֵין מְסַפֵּיקוּן בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.**

בספר התניא, מתמקד אדמו"ר הזקן על המשנה הזו ומקשה: לכאורה, אם אנו אומרים בתפילה "חננו המרבה לסלוח", סימן שעשינו תשובה. וכאשר אנו אומרים זאת שוב בתפילה הבאה, זאת אומרת שחטאנו שוב, ואנו שוב מבקשים סליחה, וחוזר חלילה. היינו, שהאדם תמיד עסוק בחטא ובתשובה על החטא, והרי על זה כתוב: אין מספיקין בידו לעשות תשובה!

מקור 4 ספר התניא, אגרת התשובה פרק י"א

מתרץ אדמו"ר הזקן על כך¹:

לתלמיד 7 עמ' עמ' **"אֵין מְסַפֵּיקוּן" דִּיקָא - תְּקַמֵּינוּ וְ"לְמִשְׁתַּמְשִׁים בְּלִשׁוֹן" אֵין מְסַפֵּיקוּן" דִּיקָא, שְׁלֵא עוֹזְרִים לוֹ בְּכֵן, עַל יְדֵי מִתְּן אֶפְשָׁרוּת לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אָבֵל אִם דְּחַק וְנִתְחַזַּק וְנִתְגַּבֵּר עַל יְצָרוֹ וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, מְקַבְּלִין תְּשׁוּבָתוֹ.**

נכון שאדם שעושה תשובה בידיעה שיחטא שוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה. אך הוא עדיין יכול לדחוק, לעשות תשובה ותשובתו תתקבל.

¹ כובש את יצרו הרע וחוטא. ולכן, הואיל והתשובה גורמת לו לחטא - שהרי הוא סומך על התשובה, ולכן הוא חוטא, "אין מספיקין וכו' בידו לעשות תשובה".

(1) אדמו"ר הזקן עונה בתניא, תשובה נוספת לשאלה כדלהלן: **כִּי "אֶחָטָא וְאָשׁוּב", הֵינּוּ דוּקָא שְׁבִשְׁעַת הַחַטָּא הִיא יָכוֹל לִכְבֹּשׁ יְצָרוֹ, אֲלֵא שְׁסוּמֵךְ בְּלִבּוֹ עַל הַתְּשׁוּבָה שִׁיעֶשֶׂה לְאַחַר מִכֵּן, וּבְגַלּל כֵּךְ אֵין הוּא**

אדמו"ר הזקן מלמד אותנו כאן נקודה מאוד חשובה ביהדות. יש את הדרך הרגילה, ויש את ה"דחק ונכנס". בדרך הרגילה "אין מספיקין בידו לעשות תשובה", המצב של 'אחטא ואשוב' גורם לכך שהקב"ה לא יסייע בידו לעשות תשובה. אך זה עדיין לא אומר שזה יסוף פסוק. אם "דחק" – אם היהודי מנסה בכל כוחו, ומתעלה ויוצא מהמציאות הקודמת שלו – אזי "נכנס", תשובתו מתקבלת.

<< הרבי

לתלמיד עמ' 7
על דרך משל, אדם שרוצה להיות בעל תשובה. אם ילך באופן מדוד ומוגבל, יקשה עליו לצאת מהמעמד ומצב שלו. על אחת וכמה וכמה כפי שמביא אדמו"ר הזקן את לשון חז"ל "אין מספיקין בידו לעשות תשובה", שרק באם הוא יפעל בעצמו - "דחק", אזי יתרחש ה"ונכנס".

אלישע בן אבויה היה אמור לקפוץ

כדי להמחיש את הנקודה הזאת עוד יותר, מביא הרבי בתור דוגמה את אחד החוטאים הגדולים ביותר בהיסטוריה היהודית, הלא הוא אלישע בן אבויה, הידוע בכינויו "אחר", ששמע בת קול מן השמים שאין הוא מוזמן לחזור בתשובה. בכל זאת, גם ממנו היה מצופה להידחק ולהיכנס.

מקור 5 תלמוד בבלי, מסכת חגיגה, דף ט"ו עמודים א' וב' (עם ביאור ותרגום אבן ישראל)

לתלמיד עמ' 8
תנו רבנן: מעשה באחר שהיה רוכב על הסוס בשבת, והיה רבי מאיר מהלך אחריו ללמוד תורה מפיו, אמר לו: מאיר, חזור לאחריך, שכבר שיערתי בעקבי סוסי עד כאן תחום שבת. אמר לו: אף אתה חזור בך. אמר לו: ולא כבר אמרתי לך כבר שמעתי מאחורי הפרגוד: "שובו בנים שובבים" – חוץ מאחר.

רבי מאיר תלמידו של אלישע מנסה לעודד את רבו לחזור בו מדרכו ולשוב בתשובה. עונה לו אלישע: שמעתי בת קול מן השמים שכולם מוזמנים לחזור בתשובה חוץ ממני!

כשמת 'אחר', אמרו ברקיע בבית דין של מעלה: לא נדון אותו בגיהנום, ואף לא יבוא לעולם הבא!

והטעם: לא נדון אותו בגיהנום הואיל ועסק בתורה. ואף לא יבוא לעולם הבא, משום שחטא!

אמר רבי מאיר: עדיף שידינוהו ואחר כך יבוא לעולם הבא... כינון שהגיע רבי מאיר למות, בקש רחמים על זה וקבל הקב"ה תפלתו.

לאחר מותו פעלו תלמידיו שהוא יכנס לעולם הבא.

<< הרבי

לתלמיד 8 עמ' 8
זו היתה הטענה ל'אחר', שאפילו שהוא שמע שה'בת קול' אומרת 'חוץ מאחר', הוא לא היה צריך להתפעל מזה, ובאם הוא היה "דחק" אז הוא גם היה "נכנס" כפי שאכן קרה לבסוף (על ידי תלמידיו).

מהו המקור לכך בהלכה, שגם כאשר בת קול מן השמים אומרת לאדם שהוא לא מקובל, עליו לדחוק ולהיכנס?

מקור 6 תלמוד בבלי, מסכת פסחים, דף פ"ו, עמוד ב'

לתלמיד 8 עמ' 8
כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא.

של"ה, שער האותיות, הלכות ביאה, פרק א'

וזה מה שאמרו ז"ל, כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא. בעל הבית דהינו הקב"ה, כל מה שיאמר לך עשה מהמצות, עשה. חוץ מצא, שאם יאמר לך צא מביתי ואל תכנס כענין אלישע - אחר, אל תשמע לו, אלא תכנס בתשובה, כי זה חשקו של בעל הבית, אלא שמטעה אותו.

<< הרבי

לתלמיד 8 עמ' 8
וכפי שמובא הרמז בספרי המוסר, שכל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא, שבכל הדברים צריך לציית לשולחן ערוך, חוץ מצא.

לתלמיד 9 עמ' 9
כאשר כתוב בשולחן ערוך ובמשנה תורה להרמב"ם שישנם עשרים וארבעה דברים שמעכבים את התשובה, הנה, באם הוא יתפעל מזה, בידעו שיש אצלו את אחד הדברים, או רחמנא ליצלן יותר מאחד, ויאמר לעצמו שהוא צריך לנהוג בעצמו באופן של 'צא', ויחשוב שכולם מוזמנים לחזור בתשובה חוץ ממנו - מ'אחר', אז חס ושלום! במקרה זה אומרת התורה 'חוץ מצא'. אל תציית לבעל הבית - השולחן ערוך - שאומר לך צא, אלא תעבוד קשה ותידחק ואז תוכל להיכנס.

נמצאנו למדים, שבתשובה ישנם שני מסלולים. יש את הדרך הרגילה של תשובה, שעליה נאמר – "שובו בנים שובבים" – הקב"ה מעודד ומבקש מכל אחד לחזור בתשובה, והוא מקבל אותם בידיים פתוחות. אך יש אנשים שה'בת קול' אומרת להם "חוץ ממך", אתה לא מוזמן לחזור בתשובה. ולאדם זה יש מסלול עוקף, ואם יעבוד קשה וידחק בדלת, יכניסו אותו. מסלול קפיצה.

איך נדחקים פנימה? מסירות נפש

לתלמיד עמ' 9
אך איך הוא עושה זאת? איך 'נדחקים ונכנסים'? על ידי שהוא נוהג באופן של מסירות נפש!

ידועה ההלכה, שייהרג ועל יעבור נאמר רק על שלוש עבירות. אך מה הדין באם מישהו רוצה למסור נפשו על עבירה אחרת? האם זו מצווה או עבירה? יש בזה מחלוקת בין הרמב"ם ופוסקים אחרים, באם מותר לעשות זאת או לא.

הרמב"ם פוסק שאסור לעשות זאת במקרה רגיל, אך גם לדעתו ישנם מצבים שלחסידי שבישראל מותר ומצווה למסור את נפשו גם על מצוות אחרות (מצד מעמדו ומצבו או מצד מצב הזמן). וכפי שאומר המדרש על הפסוק "המכות אשר הוכתי בבית מאהבי", שואלים אותו מדוע הוא מוכה? והוא עונה: מכיון שאכלתי מצה וכיוצא בזה. שעבירות אלו אינן מג' העבירות, ובכל זאת, על דרך החסידות מצווה לעשות כך.

מקור 7 ספר זכריה, פרק י"ג פסוק ו'

לתלמיד עמ' 9
ואמר אליו מה המכות האלה בין ידיך ואמר אשר הפיתי בית מאהבי.

מדרש ויקרא רבה, ל"ב, א'

מה לך יוצא לסקל, על שמלתי את בני. מה לך יוצא לשרף, על ששמרתי את השבת. מה לך יוצא להרג, על שאכלתי מצה. מה לך לוקה בפרגול על שעשיתי סכה, על שנטלתי לולב, על שהנחתי תפלין, על שהטלתי תכלת, על שעשיתי רצון אבא שבשמים, הן הוא דכתיב (זכריה יג, ו): ואמר אליו מה המכות האלה, מכות האלה גרמו לי להאבה לאבי שבשמים.

נמצאנו למדים, שהעניין של מסירות נפש, לא מוגבל אך ורק לשלשת העבירות הידועות של עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים. ישנם מצבים רבים בהם אדם מרגיש שהמצב מצריך שהוא ימסור את נפשו.

וזוהי התשובה לשאלה מה הפירוש הפרקטי של 'דחק' שדרכו מקבלים את הדרך העוקפת' ואז 'נכנס' גם באם אתה לא מוזמן. הסוד הוא – מסירות נפש. כשאדם קופץ מהיבשה אל הים, הוא יוצא מאזור הנוחות, הוא לוקח על עצמו מטרה קדושה, גם כשאינו רשת ביטחון, גם כשאינו לו גב כלכלי, ובכל זאת הוא עושה זאת, זוהי מסירות נפש. וזהו המפתח 'מאסטר' שמוביל ל'דרך העוקפת'. הדרך שמגיעה ישירות לקב"ה.

כיצד אפשר לעשות זאת? בשעה שהוא קופץ. כאשר 'האדם ישר הולך', מדרגה לדרגה, ואין לו שייכות לקפיצה מעצמו מעבר לעבודה הרגילה, אזי הוא לא יגיע לרמה כזו. רק בשעה שהוא קופץ, כפי שהרמב"ם אומר, שקודם הוא היה בדרגה של היפך הצדיק, ואחר כך עשה תשובה ברמה כזו - שיודע תעלומות יעיד עליו, שמרשע גמור הוא נהיה צדיק גמור.

ישנם דברים שהם בלתי אפשריים להשגה בדרך הרגילה של עקב בצד אגודל. צריך לקפוץ, צריך להתעלות מעבר למציאות הרגילה, רק כך משיגים זאת.

מסירות נפשו של נחשון קרעה את הים

מקור 8 ספר שמות, פרק י"ד, פסוקים כ"א-כ"ב

לתלמיד עמ' 10
גַּיַט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיֹּלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה וַיִּשָּׂם אֶת הַיָּם לְחֶרְבָּה וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם. וַיָּבֵאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבֶּשֶׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׂמָאלָם.

מקור 9 מסכת סוטה, דף ל"ז, עמוד א'

לתלמיד עמ' 10
זֶה אוֹמֵר אֵין אֲנִי יוֹרֵד תַּחֲלִילָה לַיָּם, וְזֶה אוֹמֵר אֵין אֲנִי יוֹרֵד תַּחֲלִילָה לַיָּם, קִפֵּץ נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינַדָב וַיֵּרֵד לַיָּם תַּחֲלִילָה.

כאשר בני ישראל עמדו מול ים סוף ושמעו את משה רבינו מצווה עליהם "ויסעו" – המשיכו הלאה, הם נתקפו בפחד. כל שבט העניק את הכבוד להרטיב ראשון את הרגלים לשבט השני. בעיצומו של הוויכוח, קפץ נחשון הראשון אל תוך המים. ורק אחרי שהוא נכנס, ושם את חייו על הכף – נבקע הים בשביל כולם.

<< הרבי

לתלמיד עמ' 10
בשעה שנחשון בן עמינדב שמע את משה רבינו אומר "דבר אל בני ישראל ויסעו", הוא הלך קדימה! לא שינה לו באם הוא הולך ביבשה או בים. מכיון שזהו הכיוון שמקרב אותו להר סיני ולמתן תורה אז "ויסעו" - הוא קפץ לים. וזאת מבלי לדעת שתהיה תשועת ה'. הוא מסר את נפשו, וזה גרם לכך שהים נבקע בשביל כל עם ישראל.

גם בנושא שלנו – ההליכה למתן תורה – הייתה צריכה להיות קפיצה. גם כשמשה רבינו עצמו נמצא עם בני ישראל, ומקבל הוראות ברורות מהקב"ה מה צריך לעשות, גם אז הדברים לא מתרחשים בקלות. צריך לקפוץ לים... צריך לצאת מאזור הנוחות ולהפגין דבקות במטרה. רק אז נקרע הים, ואפשר להמשיך למתן תורה. רק כך מצליחים לגלות את אור ה' בעולם הזה.

זוהי ההוראה לעם ישראל במשך כל הדורות. יש מטרה אחת כללית ועיקרית, והיא: לגלות את אורו של הקב"ה בעולם. אמנם, מפעם לפעם ישנם משברים וטלטלות שמבלבלים את עם ישראל, ונוצרים ויכוחים ודיונים מהו הדבר הנכון לעשות.

למשל, לאחר השואה האיומה, היו ויכוחים מה הדבר נכון לעשות. היו כאלו שדגלו ב'מלחמה' –

ללחום ברוחות הזרות ששטפו את עם ישראל, ולמחות נגדן. היו אחרים שדגלו ב'לחזור למצרים' – להוריד את הראש, וללמוד לחיות עם מה שיש. היו אחרים שרצו להתפלל – רק ה' בעצמו יכול לעזור, אנו לא יכולים לעשות כלום, וכן הלאה.

בא הרבי ואומר, שעלינו ללמוד מהוראת הקב"ה למשה רבינו בים סוף – דבר אל בני ישראל ויסעו! צריך לקפל את הטלית ולקרוע את הים! לצאת לעולם ולעבוד בצורה פעילה לגלות אלוקות בעולם.

זה לא קל, וזה לא בא מאליו, ולפעמים גם צריך לקפוץ לים בשביל זה. יותר מכך, בלי שנחשון היה קופץ לים במסירות נפש, הים לא היה נקרע... בסופו של דבר, בשביל לממש את המטרה הנעלית הזאת, חייבים לצאת מאזור הנוחות, חייבים מסירות. אך כשאנו עושים זאת, הים נקרע, ואנו מוצאים את עצמנו בהר סיני, מקבלים את התורה, ומשלימים את המטרה.

על פי שיחת יו"ד שבט, ה'תש"מ
הנחה פרטית - בלתי מוגה